

DOI: 10.30495/jss.2021.1935157.1359

Research Paper

**Assessing the quality of urban public spaces based
on gender perspective (Case study: Alishahr new city)**

Sorosh Garmsirinezhad

Ph. D. Student of Geography and urban planning, Larestan Branch, Islamic Azad University, Larestan, Iran.

Ahmadali Khorrambakht

Assistant Professor of Geography and urban planning Department, Larestan Branch, Islamic Azad University, Larestan, Iran (Responsible author). E- mail: ahmadali.kho@iaularestan.ac.ir

Marzieh Moghali

Assistant Professor of Geography and urban planning Department, Larestan Branch, Islamic Azad University, Larestan, Iran.

Lack of fair access to urban spaces leads to different gendered abilities and rights. In this regard, although the space may be shared and the genders may share, but this will vary depending on the place and time. In the meantime, most women face the space and time constraints of sharing urban spaces. Therefore, measuring the gender attitude of the quality of urban public spaces and identifying the weaknesses of these spaces can lead to their promotion and design of suitable spaces for them. Due to the importance of the subject, the purpose of this study was to evaluate the gender attitude of the quality of public spaces in the new city of Alishahr. The research method is applied-developmental in terms of purpose and analytical-exploratory in terms of nature, and in order to analyze the data, t-test was used in SPSS software. The statistical population of the study also included citizens over 15 years old in the new city of Alishahr, and 384 people was determined based on the Cochran model as sample size. Findings of the research by examining 15 variables in 4 main indicators of functional-physical, flexibility, social-spatial belonging and security and feeling of peace of mind show that, only 3 variables are suitable for women in the new city of Alishahr in public spaces and in general the quality of the public spaces of this city is not favorable for them. Also, based on the test of two independent samples t, the hypothesis of equality of means (H0) is rejected and it can be stated that, there is a significant difference in terms of satisfaction with the quality of public spaces in the city (more satisfaction of men).

Conflict of interest:

ACCORDING TO THE AUTHORS, THE ARTICLE DID NOT HAVE ANY CONFLICT OF INTEREST.

Key words: *Urban Space, Public Space, Gender, Alishahr New City.*

ارزیابی کیفیت فضاهای عمومی شهری بر مبنای دیدگاه جنسیتی

(مطالعه موردی: شهر جدید عالیشهر)^۱

سروش گرمسیری نژاد^۲

احمدعلی خرم‌بخت^۳

مرضیه موغلی^۴

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۰/۶/۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۴/۱۷

چکیده

عدم دسترسی عادلانه به فضاهای شهری موجب ایجاد توانایی‌ها و حقوق متفاوت جنسیتی می‌شود. در این راستا، اگرچه ممکن است فضا به اشتراک گذاشته شود و جنسیت‌ها در آن سهیم شوند، ولی این مسئله بسته به مکان‌ها و زمان‌های مختلف متفاوت خواهد بود. در این بین، بیشتر زنان با محدودیت فضایی و زمانی سهیم شدن فضاهای شهری روبرو می‌باشند. بنابراین سنجش نگرش جنسیتی از کیفیت فضاهای عمومی شهری و شناسایی نقاط ضعف این فضاها می‌تواند به ارتقای آن‌ها و طراحی فضاهای مناسب برای آن‌ها منجر گردد. با توجه به اهمیت موضوع، هدف از تحقیق حاضر ارزیابی نگرش جنسیتی از کیفیت فضاهای عمومی شهر جدید عالیشهر بوده است.

روش تحقیق از نظر هدف کاربردی- توسعه‌ای و از نظر ماهیت تحلیلی- اکتشافی می‌باشد که به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون T-test در نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق نیز شامل شهروندان بالای ۱۵ سال شهر جدید عالیشهر بوده که حجم نمونه بر مبنای فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین گردیده است.

یافته‌های تحقیق با بررسی ۱۵ متغیر در ۴ شاخص اصلی عملکردی- کالبدی، انعطاف‌پذیری، اجتماعی- تعلق مکانی و امنیت و احساس آرامش روحی- روانی نشان می‌دهد که تنها ۳ متغیر از نظر بانوان شهر جدید عالیشهر در فضاهای عمومی مناسب بوده و به طور کلی کیفیت فضاهای عمومی این شهر برای آن‌ها مطلوب نمی‌باشد. همچنین بر مبنای آزمون دو نمونه‌ای مستقل t، فرض برابری میانگین‌ها (H0) رد می‌شود و قابل بیان است که تفاوت قابل ملاحظه‌ای از نظر رضایت از میزان کیفیت فضاهای عمومی شهر (رضایت بیشتر مردان) وجود دارد. واژگان کلیدی: فضای شهری، فضای عمومی، جنسیت، شهر جدید عالیشهر.

۱. مقاله حاضر بر گرفته از رساله دکتری سروش گرمسیری نژاد با عنوان «بررسی عوامل مؤثر در ارتقاء کیفیت فضاهای عمومی شهری در شهرهای جدید با رویکرد توسعه‌ی پایدار، نمونه موردی: عالیشهر» به راهنمایی احمدعلی خرم‌بخت و مشاوره مرضیه موغلی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان می‌باشد.

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان- ایران.

۳. استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان- ایران (نویسنده مسئول).

E-mail: ahmadali.kho@iaularestan.ac.ir

۴. استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان- ایران.

مقدمه و بیان مساله

فضاهای عمومی یکی از ضروریات اساسی مناطق شهری و هم‌چنین یکی از بارزترین عرصه‌های تجلی هویت، فرهنگ و تمدن هر جامعه‌ای محسوب می‌گردد که همانند پلی دنیای کوچک شهری، خرده‌فرهنگ‌ها، گروه‌های متفاوت قومی، نژادی و جنسیتی را به هم متصل می‌کند. این فضاها در کنار عملکردهای متنوع خود دارای کارکردهای اجتماعی می‌باشند (۲۴)، و از طریق فضاهای عمومی با کیفیت، سلامتی، پویایی اقتصاد، انسجام اجتماعی، رفاه و تنوع زیستی فراهم می‌شود (۲۳). هم‌چنین فضاهای عمومی مکانی برای رفع نیازهای روزمره و زندگی عمومی در شهرها هستند. این فضاها در طول زمان و بر اساس شرایط اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی تغییر می‌یابند (۱۴). بنابراین فضاهای عمومی سرمایه مهمی برای جوامع محسوب می‌شوند و توجه علمی و حرفه‌ای در راستای مدیریت آن‌ها نگهداری و نوسازی احساس می‌گردد (۱۳)، (۸) و (۴). به طور کلی این فضاهای شهری باید عدالت در دسترسی و تأمین خدمات استفاده‌کننده را فراهم سازند. بررسی‌ها نشان می‌دهد علی‌رغم ضرورت نیاز به برقراری روابط حس جمعی بودن و لذت در فضا بودن برای تمامی استفاده‌کنندگان، تجربه طراحی فضاهای شهری بر عدم توجه به این امر بوده است (۱۲). از این رو، هر چند آرمان اولیه فضای عمومی بر مبنای برابری در دسترسی قرار دارد اما زندگی واقعی فضاهای عمومی مبین این است که این فضاها صرفاً بر حسب دسترسی بنا نشده‌اند، بلکه از طریق اشکال کنترل و طرد نیز سازمان یافته‌اند و هر روزه فضاهای عمومی بیشتری به فضاهای کنترل‌شده و اختصاصی (شبه فضاهای عمومی) تبدیل می‌شوند که فقط افراد خاصی می‌توانند به آن راه پیدا کنند. هم‌چنین مطلب قابل تعمق در باب فضاهای عمومی شهری این است که عموماً تخصیص و استفاده از فضاهای عمومی تجربه‌ای است که برای تمامی افراد یکسان نیست، زیرا متغیرهایی نظیر سن، جنس، گروه‌های اجتماعی و اقلیت‌های قومی و نژادی بر چگونگی درک و استفاده از فضاهای شهری تأثیرگذارند (۱۶). در این بین، شهرسازی مدرن نیز با همه دعاوی آزادی و برابری در ماهیت خود خصلتی مردانه دارد که در موارد بسیار نیازها و ارزش‌های زنانه را نادیده گرفته است. در طول دو دهه اخیر موضوع رابطه طراحی و جنسیت به یک گفتمان اساسی در شهرسازی بدل شده است. به نظر می‌رسد که دستیابی به شهرهای زیباتر، مهربان‌تر و امن‌تر نیازمند بازنگری در مبانی سیاست‌های شهری با تأکید بر نقش عوامل جنسیتی و ارزش‌های زنانه در مسکن‌سازی، حمل و نقل، مراکز فعالیت‌ها و فضاهای فراغتی و گردشگری است (۱۱). از این رو، زنان به عنوان نیمی از جمعیت جهان که باید بهره‌مند از حقوق شهروندی به عنوان شهروند کامل باشند، لازم است در فضای شهری حضور یابند و هم‌اکنون ضرورت حضور آن‌ها از سوی همگان پذیرفته شده است. بنابراین باید شناخت و درک نیازهای زنان از یک طرف و ایجاد حقوق مدنی و قانونی در رابطه با حضور آن‌ها در فضای شهری به عنوان مهم‌ترین اصل در طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای عمومی شهری فارغ از بی‌عدالتی‌های جنسیتی و فضاهایی برای لذت تمام گروه‌های استفاده‌کننده مورد توجه قرار گیرد (۱۲).

در این راستا، با توجه به اهمیت همه‌شمولی جنسیتی فضاهای عمومی در شهرهای امروزی و دسترسی محدود بانوان به این فضاها و امکانات و خدمات محدود برای آن‌ها در فضاهای عمومی، هدف از تحقیق حاضر ارزیابی طراحی فضاهای عمومی بر مبنای نگرش جنسیتی (بانوان) در شهر جدید عالیشهر بوشهر می‌باشد، تا با شناسایی کیفیت موجود این فضاها برای بانوان به ارائه‌های راهکارهای اجرایی در راستای ارتقای فضاهای عمومی این شهر بر مبنای همه‌شمولی آن‌ها نائل آمد. در مورد شهر جدید عالیشهر می‌توان گفت که این شهر با دارا بودن وضعیت فیزیکی و اقلیمی مناسب و با هدف کلی جذب جمعیت سرریز منطقه شهری بوشهر، پایه‌گذاری اقتصاد شهر براساس صنایع مطلوب منطقه و خدمات آموزش عالی، حفظ تعادل اکولوژیکی شهر و منطقه، ایجاد محیط‌زیست مناسب و ...، به عنوان مکانی مناسب جهت اسکان و سرمایه‌گذاری و هم‌چنین قطب دانشگاهی در استان بوشهر مطرح می‌باشد. در این راستا با توجه به افزایش جمعیت شهر و انتقال مسائل شهرهای دیگر علی‌الخصوص شهر بوشهر به این شهر، توجه به برنامه‌ریزی و طراحی مناسب فضاهای عمومی به ویژه برای بانوان در شهر عالیشهر احساس می‌گردد.

فرضیه های تحقیق

۱. اختلاف معناداری بین زنان و مردان از منظر میزان رضایت‌مندی از فضاهای عمومی شهر جدید عالیشهر وجود دارد.
۲. میزان رضایت زنان از فضاهای عمومی شهر جدید عالیشهر در وضعیت مطلوبی نمی‌باشد.

متغیرهای تحقیق و تعریف مفاهیم

فضای عمومی: فضای عمومی سطح وسیع و گسترده مرتبط با همه بخش‌های محیط ساخته شده و طبیعی، عمومی و خصوصی، داخلی و خارجی، شهری و روستایی است. این فضاها شامل همه خیابان‌ها، میدان‌ها و سایر گذرها، خواه دارای استفاده غالب مسکونی، تجاری یا اجتماعی، فضای باز و پارک‌ها، فضاهای باز حومه شهری بوده که دسترسی عموم به آن‌ها آزاد و بدون محدودیت است (۴).

متغیرهای رضایت‌مندی از فضاهای عمومی: متغیرهای تحقیق حاضر در قالب ۴ متغیر عمده عملکردی - کالبدی، انعطاف‌پذیری، اجتماعی - تعلق مکانی و امنیت و احساس آرامش روحی - روانی می‌باشد.

جنسیت: جنسیت شامل مذکر و مؤنث بوده و در تحقیق حاضر بیشتر بر میزان رضایت‌مندی جنس مؤنث تأکید شده است.

مبانی نظری تحقیق

جنسیت و فضاهای شهری

حوزه شهری و فضاهای عمومی عرصه‌ای است که نابرابری و تبعیض جنسیتی^۱ در آن دیده می‌شود، به گونه‌ای که ادعا می‌شود زنان و مردان فضاهای شهری را به صورت‌های متفاوتی تجربه می‌کنند و به عبارت دیگر زنان به طور یکسان با مردان از فضاهای شهری بهره‌مند نمی‌شوند و به زعم برخی مفسرین شهری: «شهرها محصول برنامه‌ریزی‌های شهری مردانه است و شهرسازی مدرن در ماهیت خود خصلتی پدرسالارانه دارد، گویا شهرسازی مدرن از ارزش‌ها و هنجارهای مردانه تبعیت می‌کند» (۱۱). از این رو، می‌توان گفت که "رویکرد جنسیتی" در برنامه ریزی و طراحی فضاهای شهری مبتنی بر نیازهای مردان، به ایجاد فضاهای مردانه منجر شده و شهرسازی را دچار نوعی "کوری جنسیتی" کرده است (۹). هم-چنین امروزه اکثر فضاهای شهری ماهیتی جنسیتی شده یافته‌اند و فضاهای شهری عملاً در برابر تحرک آزادانه‌ی زنان اعمال محدودیت می‌کنند، چنان‌چه به عقیده بسیاری از محققان، محدودیت‌ها و حصارهای فرهنگی ایجادشده برای زنان در فضای اجتماعی و عرصه‌های عمومی باعث شده است که آن‌ها نتوانند به خوبی از موقعیت خود بهره ببرند و مجبور باشند خود را هم‌چون یک عنصر غیر لازم از صورت مسئله فضاهای شهری و عرصه‌های عمومی حذف کنند و منکر نیازهای فضایی خود به عنوان یک شهروند گردند. مطالعات نشان می‌دهد که عموماً در برنامه‌ریزی‌های شهری گرایشی به سمت حذف زنان، کودکان، طبقات کارگر، فقرا، سالخورده‌گان و به طور کلی گروه‌های خاص از فضاهای عمومی وجود دارد، به گونه‌ای که اقشار و گروه‌های خاصی از جمله زنان به عرصه عمومی دسترسی راحتی ندارند و در واقع آن‌ها رانده‌شدگان اجتماعی از این فضاها هستند. هم‌چنین می‌توان گفت که نوعی بی‌عدالتی جنسیتی^۲ در فضاهای عمومی وجود دارد، به این صورت که مردان روابط بیشتر و نزدیک‌تری با محیط‌های شهری دارند و زنان به حاشیه رانده می‌شوند؛ در حالی که اصل شهروندی می‌گوید همه شهروندان باید در دسترسی و استفاده از فضاها و امکانات شهری دارای فرصت‌ها و شرایط برابر باشند و بنابراین فضاهای شهری به همان نسبت که می‌تواند در توسعه عدالت اجتماعی راهگشا باشد می‌تواند عاملی در جهت تعمیق نابرابری اجتماعی هم باشد (۲۰). بنابراین نیاز به حضور در فضاهای عمومی برای همه ضروری است و حضور زنان به عنوان گروهی اجتماعی و بهره‌مند از حقوق شهروندی در فضاهای عمومی نیز لازم می‌باشد اما در واقعیت عوامل متعددی که شاید مهم‌ترین آن‌ها احساس ناامنی در فضاهای شهری باشد حضور زنان در فضاهای عمومی را محدود می‌کند (۱۵). از دیدگاه جان رنه شورت^۳ بیشتر ترس زنان

1. Gender discrimination
2. Gender inequality
3. John Rennie Short

از سهیم شدن در فضای شهری، مربوط به محدودیت‌های زمانی و فضایی آن‌ها است (۱۹). بویل^۱ و همکاران (۲۰۰۱)، معتقدند که ساختار جنسیتی فضا در جامعه محدودیت‌های زیادی را برای زنان ایجاد می‌کند. زنان اغلب ارتباط پیچیده‌تری نسبت به محیط اطراف خود در مقایسه با مردان دارند که باعث می‌شود از آن‌ها به عنوان گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه یاد شود (۳). آن چه که کارپ، استن و یولز^۲ ماهیت جنسی‌شده فضای شهری می‌نامند را می‌توان در نحوه عمل فضای شهری برای محدود کردن تحرک-پذیری زنان مشاهده کرد، که این محدودیت را به لحاظ فیزیکی با القاء الگوهای حرکت و رفتار بر پایه ترس و دسترسی محدود شده اعمال می‌کند و به لحاظ اجتماعی با انگاره‌هایی درباره نقش زنان در جامعه شهری همراه می‌سازد (۱۰). در این راستا، در دهه‌های اخیر در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، توجه به نیازهای ویژه بانوان از سوی برنامه‌ریزان شهری مطرح شده است. به عنوان مثال احداث پارک‌ها و فضای سبز مختص بانوان با مراکز خدمات رفاهی و تفریحی که زنان در این فضاها قادر به سهیم بودن تجارب خود با یکدیگر و همچنین غلبه بر احساس انزوای خود در جامعه بوده‌اند (۲۵) و (۱). با این حال، عدم کفایت کمی و کیفی این فضاها برای بانوان از یک سو و محدود کردن دوباره بانوان در یک فضای خاص از سوی دیگر، توجه به ارتقای کلیه فضاهای عمومی بر مبنای همه‌شمولی را ضروری کرده است. بنابراین باید دیدگاه جنسیتی در طراحی فضاها برچیده شده و همه‌شمولی آن‌ها مورد برنامه‌ریزی و طراحی قرار گیرد.

در راستای بررسی و سنجش رضایت‌مندی از فضاهای شهری و نگرش جنسیتی در مورد آن‌ها مطالعات متعددی نگارش شده است. با این حال، اکثر این پژوهش‌ها در یک فضای موردی (پارک یا خیابان و ...) انجام گرفته است. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال آن است تا با دیدگاهی جامع کیفیت کلیه فضاهای عمومی یک شهر (شهر جدید عالیشهر) را بر اساس نگرش جنسیتی مورد بررسی قرار دهد. در ادامه به مهم‌ترین‌های پژوهش‌های مرتبط با موضوع مورد مطالعه اشاره می‌گردد.

رفعیان و همکاران (۱۳۹۲)، در تحقیقی به ارزیابی رضایت‌مندی از کیفیت فضای شهری (باغ خانواده کرج) با توجه به متغیر جنسیت پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میزان کیفیت در باغ خانواده در آستانه متوسط قرار داشته و بین کیفیت باغ از دید زنان و مردان تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین میزان کیفیت از دید زنان در آستانه پایین برآورده شده است. از طرفی کیفیت در میان زنان و مردان از منظر معیارهای عملکرد، آسایش روانی و لذت در عامل فضای شهری و معیارهای حفاظت و نظارت طبیعی در عامل امنیت با هم تفاوت معنادار دارند. گلی و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی به ارزیابی نگرش جنسیتی در طراحی فضاهای شهری پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش که پارک بانوان شمس تبریز را بررسی کرده است، نشان می‌دهد بیشترین رضایت بانوان از نحوه طراحی پارک بانوان شمس تبریز متعلق به متغیرهای طراحی مناسب فضای درونی پارک نسبت به اشرافیت ساختمان‌های مجاور، سرزندگی و

1. Boyle

2. Karp, Stan and yolz

شادابی به خاطر طراحی فضاهای درونی پارک و میزان احساس امنیت و آرامش روانی در پارک است. رحیمی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی عدالت جنسیتی در فضاهای عمومی شهری، مرکز شهر تبریز را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که از منظر شاخص‌های امنیت، مرکز شهر تبریز دارای وضعیت مطلوبی برای زنان می‌باشد، در حالی که از نظر شاخص‌های دسترسی، زیرساخت‌های فیزیکی و اجتماعی- فرهنگی این منطقه متناسب با نیازهای زنان نمی‌باشد. فرحزاد و همکاران (۱۳۹۹)، در مطالعه خود با عنوان سنجش ترجیحات حضوری زنان در عرصه‌های عمومی شهر تهران به این نتایج دست یافته‌اند که وجود عرصه‌های عمومی فعالیت تجاری بیشترین میزان تأثیر را به منظور حضور بانوان در عرصه‌های عمومی دارند. پس از آن نیز عرصه‌های عمومی فعالیت مذهبی، ورزشی، تفریحی و فرهنگی قرار دارند. همچنین فضاهای تجاری، تفریحی، ورزشی، فرهنگی و مذهبی به ترتیب از بیشترین عدالت جنسیتی از منظر حضور برخوردارند. همچنین گارسیا-رامون^۱ و همکاران (۲۰۰۴)، در پژوهشی تحت عنوان برنامه ریزی شهری، جنسیت و کاربرد فضای عمومی در یک محیط پیرامونی همسایگی بارسلونا، فضای عمومی ویا جولیا^۲ متعلق به منطقه طبقه‌ی کارگری را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که این فضای عمومی دارای تنوع فعالیتی بوده و استفاده برابری بین زنان و مردان و گروه‌های سنی مختلف از این فضا دیده می‌شود. دلیل موفقیت این فضای عمومی تعامل برنامه‌ریزان شهری با یک جنبش قوی اجتماعی (جنبش کارگری) است که در آن زنان نقش ویژه‌ای داشته‌اند. باندز^۳ (۲۰۰۴)، در مطالعه‌ای تحت عنوان نظریه‌های اجتماعی شهر (شهر، فرد و جامعه) بیان می‌کند که فضای جنسیت‌زده، ناهمسانی قدرت مردان و زنان را در جامعه تشدید می‌کند. وی محدودیت تحرک زنان را هم در استفاده از فضا و هم در برساخت هویت‌شان به معنی تحت سلطه بودن آنان می‌بیند. از این رو تجربه زنان از کل زندگی شخصی و اجتماعی خود به نحو متمایزی از مردان تجلی می‌یابد و در بسیاری از مراحل و موقعیت‌های زندگی با احساس هراس از مواجهه با دنیای مردانه‌ای که متعلق به آنان نیست و قوانین خود را به آنها دیکته می‌کند، مواجه می‌شوند. ترنر^۴ (۲۰۱۲)، در تحقیق خود با عنوان حمل و نقل عمومی، پروتکل‌های برنامه‌ریزی جنسیتی و پایداری اجتماعی در جاکارتا به این نتایج دست یافته است که تفاوت‌های جنسیتی در استفاده از این سیستم حمل و نقل شهری بزرگ، هم‌چون تفاوت‌های جنسیتی در نحوه سیستم تعامل با جغرافیای فرصت‌ها و الگوهای سفر روزانه و تفاوت‌های جنسیتی در تأثیر عملکرد سیستم‌ها بر روی ایمنی و امنیت مسافر وجود دارد. در این راستا، نیاز به یک برنامه‌ریزی سیستمی یکپارچه برای تنظیم پروتکل‌های برابری جنسیتی در این حوزه و

1. Garcia-Ramon
2. Via Julia
3. Bounds
4. Turner

دستیابی به پایداری اجتماعی در جاکارتا احساس می‌گردد. طاهری و ابراهیم‌پور^(۲۰۱۴)، نیز در تحقیق خود با عنوان امنیت اجتماعی زنان در فضاهای شهری، کلان‌شهر مشهد را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که امنیت فضاهای شهری در محدوده مورد مطالعه پایین است. از سوی دیگر در صورتی که زمان حضور زنان افزایش پیدا کند، امنیت شهری افزایش خواهد یافت.

روش پژوهش

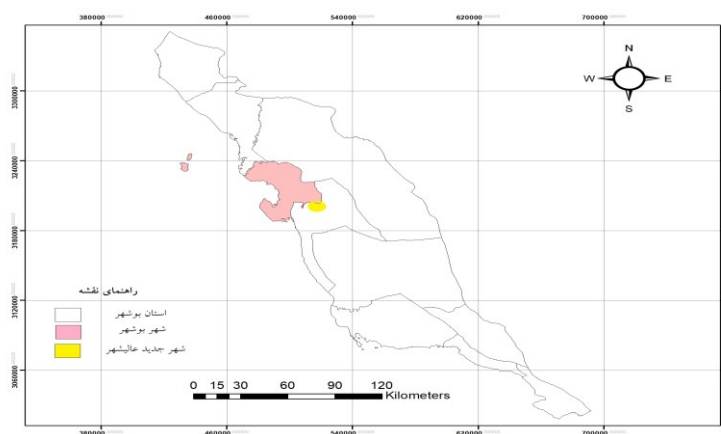
با توجه به ماهیت موضوع، روش تحقیق از نظر هدف کاربردی- توسعه‌ای و از نظر ماهیت تحلیلی- اکتشافی می‌باشد که به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون T-test در نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. همچنین در این تحقیق ابتدا با استفاده از مطالعات اسنادی شاخص‌های تأثیرگذار بر کیفیت فضاهای عمومی شناسایی و سپس وضعیت کیفیت این فضاها از ساکنان شهر جدید عالی‌شهر پرسشگری شده است. جامعه آماری تحقیق نیز شامل شهروندان بالای ۱۵ سال شهر جدید عالی‌شهر بوده که حجم نمونه بر مبنای مدل کوکران ۳۸۴ نفر تعیین گردیده است. قابل ذکر است از هر جنسیت ۱۹۲ پرسشنامه به صورت تصادفی ساده جمع‌آوری شده است. شاخص‌های تحقیق حاضر در قالب ۱۵ متغیر در ۴ شاخص اصلی عملکردی- کالبدی، انعطاف‌پذیری، اجتماعی- تعلق مکانی و امنیت و احساس آرامش روحی- روانی به شرح جدول شماره (۱) می‌باشد.

جدول شماره (۱): متغیرهای مورد بررسی تحقیق

شاخص‌ها	متغیرها
عملکردی-کالبدی (A)	دسترسی مناسب به فضاهای عمومی A1، طراحی کالبدی مناسب فضاهای عمومی «نشستن، حرکت و استراحت» A2، دسترسی به فضاهای عمومی در ساعات مختلف A3، وجود خدمات تفریحی- ورزشی مناسب در فضاهای عمومی A4، ورودی و خروجی تعریف شده برای فضاهای عمومی A5.
انعطاف‌پذیری (B)	تنوع و انعطاف‌پذیری در عملکرد فضاهای عمومی B1، امکان تغییرات در فضاهای عمومی با توجه به نیازهای افراد B2، پاسخگویی فضاهای عمومی به نیازهای زمانی- مکانی استفاده‌کنندگان B3.
اجتماعی- تعلق مکانی (C)	همه‌شمولی فضاهای عمومی و طراحی بر مبنای گروه‌های سنی C1، قابلیت شخصی‌سازی فضاهای عمومی «حس تعلق مکانی» C2، طراحی مناسب فضاهای عمومی در راستای معاشرت و ارتباطات اجتماعی C3.
امنیت و احساس آرامش روحی- روانی (D)	سرزندگی و شادابی فضا و احساس آرامش روانی در فضاهای عمومی D1، امنیت مناسب فضاهای عمومی در ساعات مختلف شبانه‌روز D2، نظارت طبیعی و غیرطبیعی مناسب در فضاهای عمومی D3، نورپردازی مناسب در ساعات شبانه و عدم وجود فضاهای مرده و کور در فضاهای عمومی D4.

در مورد محدوده مورد مطالعه نیز می‌توان گفت که شهر جدید عالی‌شهر در مساحتی حدود ۱۰۰۰ هکتار و با ظرفیت جمعیتی ۱۰۰۰۰۰ نفر در فاصله ۲۵ کیلومتری جنوب شرقی بندر بوشهر در دامنه ارتفاعات معروف به کوه‌های کلاتک با شیب ملایم حدود ۱/۵ درصد و در مجاورت جنگل‌های گز احداث شده

است. با توجه به وضعیت توپوگرافی زمین، فرم کلی این شهر به صورت خطی در آمده است. قابل ذکر است که مطالعات مکان‌یابی اولیه این شهر در قالب تحلیل‌های صورت گرفته در اولین طرح جامع بوشهر (مصوب ۱۳۶۴)، به ویژه با در نظر گرفتن اصول دسترسی سریع و آسان، محدودیت شعاع ۱۶ کیلومتری نیروگاه اتمی، وجود زمین‌های پست و آبگیر در شهر بوشهر انجام گرفته است. جمعیت این شهر بر اساس آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، ۲۳۱۷۸ نفر بوده است که در سال‌های اخیر با احداث مساکن مهر به حدود ۳۰۰۰۰ نفر رسیده است.

شکل شماره (۱): موقعیت جغرافیایی شهر جدید عالی‌شهر

تجزیه و تحلیل داده‌ها

ارزیابی میزان کیفیت فضاهای عمومی شهر جدید عالی‌شهر از دیدگاه زنان

به منظور سنجش میزان رضایت زنان از فضاهای عمومی شهر از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شده است. با بررسی ۱۵ متغیر مورد مطالعه در تحقیق حاضر می‌توان گفت که ۱۲ متغیر دارای سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ می‌باشند و از نظر زنان مطلوبیت آن‌ها در فضاهای عمومی شهر نامناسب بوده است. همچنین تنها ۳ متغیر نورپردازی مناسب در ساعات شبانه و عدم وجود فضاهای مرده و کور در فضاهای عمومی، دسترسی مناسب به فضاهای عمومی و ورودی و خروجی تعریف شده برای فضاهای عمومی دارای سطح معناداری بیش از ۰/۰۵ و مطلوب تعیین شده است.

جدول شماره (۲): آمار توصیفی آزمون تی تک‌نمونه‌ای دیدگاه زنان در مورد کیفیت فضاهای عمومی

متغیرها	آماره T	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف از میانگین	فصله اطمینان ۹۵ درصد
A1	۰/۷۰۶	۱۹۱	۰/۴۸۱	۰/۵۲۰۸	حد پایین -۰/۰۹۳۴ حد بالا ۰/۱۹۷۶

-۰/۳۵۴۸	-۰/۶۸۶۹	-۰/۵۲۰۸	۰/۰۰۰	۱۹۱	-۶/۱۸۷	A2
۰/۹۵۹۸	۰/۷۰۶۹	۰/۸۳۳۳	۰/۰۰۰	۱۹۱	۱۳/۰۰۱	A3
-۰/۳۳۷۳	-۰/۶۳۱۵	-۰/۴۸۴۳	۰/۰۰۰	۱۹۱	-۶/۴۹۵	A4
۰/۱۹۹۹	-۰/۱۰۶۱	۰/۴۶۸۸	۰/۵۴۶	۱۹۱	۰/۶۰۴	A5
-۰/۲۸۱۹	-۰/۵۸۲۷	-۰/۴۳۲۲	۰/۰۰۰	۱۹۱	-۲/۱۱۰	B1
-۰/۰۹۵۸	-۰/۳۸۳۴	-۰/۲۳۹۵	۰/۰۰۱	۱۹۱	-۳/۲۸۶	B2
-۰/۲۷۵۹	-۰/۵۵۷۴	-۰/۴۱۶۶	۰/۰۰۰	۱۹۱	-۵/۸۴۰	B3
-۰/۰۰۹۴	-۰/۳۱۳۵	-۰/۱۶۱۴	۰/۰۳۸	۱۹۱	-۲/۰۹۴	C1
-۰/۰۲۷۵	-۰/۳۴۷۵	-۰/۱۸۷۵	۰/۰۲۲	۱۹۱	-۲/۳۱۲	C2
۰/۶۹۰۰	۰/۴۳۵۰	۰/۵۶۲۵	۰/۰۰۰	۱۹۱	۸/۷۰۱	C3
-۰/۲۸۱۹	-۰/۵۸۲۷	-۰/۴۳۲۲	۰/۰۰۰	۱۹۱	-۵/۶۷۱	D1
۰/۴۳۳۴	۰/۱۷۰۸	۰/۳۰۲۱	۰/۰۰۰	۱۹۱	۴/۵۳۸	D2
۰/۵۷۱۳	۰/۳۳۵۰	۰/۴۵۱۳	۰/۰۰۰	۱۹۱	۷/۵۶۵	D3
۰/۱۴۲۹	-۰/۱۹۴۹	-۰/۰۲۶۰	۰/۷۶۱	۱۹۱	-۰/۳۰۴	D4

بررسی تفاوت‌های جنسیتی در میزان رضایت از کیفیت فضاهای عمومی

برای مقایسه میانگین‌های دو نمونه مستقل از آزمون دو نمونه‌ای مستقل t استفاده می‌شود. بدین منظور در این تحقیق برای بررسی تفاوت‌های موجود بین زنان و مردان در میزان رضایت از کیفیت فضاهای عمومی بر اساس متغیرهای مورد بررسی از این آزمون استفاده شده است. نتایج آزمون تی بیانگر آن است که با توجه به سطح معناداری یا Sig=0.001 که کوچک‌تر از ۰/۰۵ است، در نتیجه فرض برابری واریانس‌ها (H_0) رد می‌شود. از طرفی سطح معناداری برای آزمون مقایسه‌ی میانگین دو گروه معنی‌دار یا Sig=0.002 می‌باشد. پس فرض برابری میانگین‌ها (H_0) رد می‌شود و قابل مشاهده است که تفاوت قابل ملاحظه‌ای در میزان رضایت از کیفیت فضاهای عمومی بین زنان و مردان وجود دارد. هم-چنین با توجه به مثبت بودن حد پایین و بالا، تفاوت میانگین دو گروه بزرگ‌تر از صفر است و میانگین گروه اول از گروه دوم بزرگ‌تر است. از طرفی بالا بودن امتیاز t نشان از تفاوت زیاد دو جنسیت نسبت به همدیگر در میزان رضایت از کیفیت فضاهای عمومی می‌باشد.

جدول شماره (۳): نتایج آزمون T مستقل برای مقایسه میزان رضایت از کیفیت فضاهای عمومی در بین زنان و مردان

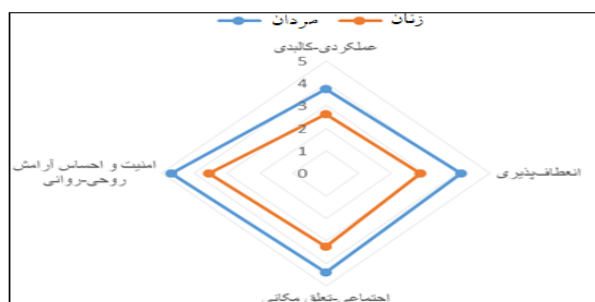
جدول آزمون دو گروه مستقل t		آزمون تی برای برابری میانگین‌ها		آزمون لوون برای برابری واریانس‌ها		آزمون برابری واریانس‌ها
سطح معناداری دو گروه	اختلاف میانگین	سطح معناداری دو گروه	درجه آزادی	ارزش T	سطح معناداری	
میانگین خطای استاندارد	سطح اطمینان ۹۵٪	حد پایین	حد بالا			

۲۵/۰۹۲	۱۲/۵۸۳	۱/۸۳	۳۱/۶۱	۰/۰۲	۳/۸۳	۳۰/۸۰۳	۱۰/۰۱	۶/۷۷۹	فرض برابری واریانس ها
--------	--------	------	-------	------	------	--------	-------	-------	--------------------------

همچنین ارزیابی شاخص‌های سنجش کیفیت فضاهای عمومی نیز حاکی از آن که مردان بیشتر از زنان کیفیت این فضاها را مطلوب می‌دانند.

جدول شماره (۴): میانگین میزان رضایت از شاخص‌های کیفیت فضاهای عمومی در بین زنان و مردان

شاخص‌ها	مردان	زنان
عملکردی- کالبدی	۳/۷۴	۲/۶۳
انعطاف‌پذیری	۴/۱۱	۲/۸۹
اجتماعی- تعلق مکانی	۴/۳۹	۳/۲۴
امنیت و احساس آرامش روحی- روانی	۴/۷۱	۳/۵۶

شکل شماره (۲): تفاوت دیدگاه بین زنان و مردان در میزان رضایت از کیفیت فضاهای عمومی

بررسی میدانی فضاهای عمومی شهر جدید عالیشهر نتایج زیر را در ابعاد مختلف بیان می‌کند. البته قابل ذکر است که طراحی نامناسب فضاهای عمومی از لحاظ همه‌شمولی و حضورپذیری علاوه بر ضعف در اجرای طرح‌ها، ناشی از رویکرد پدرسالارانه و تکنوکراسی در نظام مدیریتی و عدم بهره‌مندی از زنان در نظام تصمیم‌گیری و اجرایی مدیریت شهر می‌باشد. با توجه به شناخت کامل زنان از ترجیحات جنسیتی خود، بهره‌مندی از بانوان با استعداد و توانا در نظام مدیریتی شهر می‌تواند تصمیم‌گیری‌های مناسب در راستای توسعه فضاهای عمومی را موجب گردد.

الف) عملکردی- کالبدی: اتصال نامناسب بین شبکه فضاهای عمومی در شهر جدید عالیشهر از منظر پیاده‌روی برای زنان مطلوب نبوده و نیاز به بازنگری در طراحی برای دسترسی آسان‌تر به این فضاها احساس می‌گردد. از طرفی عملکردهای فضاهای عمومی مختلف در این شهر اکثراً تک بعدی بوده و نیاز به تنوع در کارکردهای آن‌ها با توجه به گروه‌های سنی و جنسی و توسعه آن‌ها با خدمات مختلف تفریحی- ورزشی احساس می‌گردد. همچنین مبلمان و عملکردهای این فضاها موجب محدودیت در

دسترسی به آن‌ها در ساعات مختلف شبانه‌روز گردیده است. به عنوان مثال در روز با توجه به نبود سایه - بان در نیمکت‌ها و استفاده نکردن از درختان و گیاهان به عنوان عناصر طبیعی برای ایجاد هوای مطلوب و دیده می‌شود.

ب) انعطاف‌پذیری: یکی از مهم‌ترین ضعف‌های فضاهای عمومی در شهر جدید عالیشهر عدم انعطاف‌پذیری آن‌ها بر مبنای پاسخگویی به نیازهای زمانی - مکانی می‌باشد. به عنوان مثال برخی از فضاهای کودکان به سرویس‌های بهداشتی دسترسی نداشته و همچنین در ساعات شبانه عملکردهایی که پاسخگوی نیاز شهروندان باشد وجود ندارد.

ج) اجتماعی - تعلق مکانی: عدم برنامه‌ریزی مناسب فضاهای عمومی برای گروه‌های سنی و جنسی کاملاً مشهود است. برخی از فضاها مختص کودکان و برخی دیگر نیز صرفاً با نیازهای مردان طراحی شده‌اند. در این راستا به منظور همه‌شمولی این فضاها توجه به ترجیحات گروه‌های سنی و جنسی با طراحی چند عملکردی فضاها ضروری بوده و نیاز به تفکیک و جدایی‌گزینی عملکردها برای تحقق مناسب معاشرت و ارتباطات اجتماعی بدون ایجاد مزاحمت افراد و کاربری‌های دیگر احساس می‌گردد.

د) امنیت و احساس آرامش روحی - روانی: از منظر سرزندگی و شادابی فضاهای عمومی شهر در وضعیت نامطلوبی می‌باشند. عدم بهره‌مندی از آب‌نماها و گیاهان و درختان از یک سو و مرزبندی نامشخص این فضاها شهروندان را از منظر آرامش روحی و روانی دچار مشکل ساخته است. از طرفی کمبود عملکردهای مختلف نظارت غیرطبیعی را از این فضاها دریغ ساخته است.

بحث و نتیجه‌گیری

حضور زنان و تبیین نقش آنان در شکل‌دهی فضاهای معماری و شهری امروزی به اندازه حضور مردان و سایر گروه‌های اجتماعی، مسئله‌ای مهم و حیاتی است. همچنین موضوع جنسیت و عدالت جنسیتی در فضاهای شهری، موضوعی است که اغلب به حاشیه رانده شده است و غالباً فضاهای شهری و معماری با الگوهایی مردانه طراحی شده و نیازهای زنان غالباً نادیده گرفته می‌شود. بنابراین فضاهای عمومی شهری با توجه به این که به عنوان بستر پاسخگوی نیازها و محلی برای تعاملات اجتماعی همه کاربران آن، اعم از زنان و مردان تلقی می‌شوند، بایستی بر اساس نیازها، فعالیت‌ها و رفتارهای کاربران آن‌ها شکل گیرند. از این رو، توجه به نیازهای همه گروه‌های اجتماعی و کاربران، در طراحی فضاهای شهری بسیار حائز اهمیت می‌باشد و با توجه به نقش فضاهای شهری در رفع نیازهای شهروندان و سهمی که گروه‌ها و افراد مختلف از این فضاها در اختیار دارند، موضوع توزیع عادلانه فضاها و ارتقای آن‌ها از منظر حضورپذیری و همه‌شمولی اهمیت می‌یابد. در این راستا، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان شهری بایستی با شناخت نقاط ضعف فضاهای شهری بهترین راه‌حل‌ها را برای ارتقای کیفی این فضاها ارائه نمایند. با توجه به اهمیت موضوع فضاهای عمومی شهرها و همه‌شمولی و حضورپذیری آن‌ها، هدف

از تحقیق حاضر بررسی میزان مطلوبیت فضاهای عمومی شهر جدید عالیشهر بر مبنای نگرش جنسیتی می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که در ابعاد عملکردی - کالبدی، انعطاف - پذیری و اجتماعی - تعلق مکانی این فضاها بر مبنای دیدگاه زنان دارای وضعیت مطلوبی نمی‌باشند و تنها در بعد امنیت و احساس آرامش روحی - روانی دارای مطلوبیت نسبی بوده‌اند. همچنین بررسی مقایسه‌ای دیدگاه زنان با مردان در مورد کیفیت فضاهای عمومی حاکی از آن است که مردان به مراتب رضایت بیشتری از کیفیت فضاهای عمومی دارا می‌باشند. بنابراین بر اساس نتایج مستخرج می‌توان گفت که با توجه به این که فرآیند رشد، پیشرفت و اجتماعی شدن انسان‌ها در فضاها شکل می‌پذیرد و این فضاها با شکل مناسب خود که نتیجه بازتاب متناسب ارزش‌ها، باورها و نظام‌های اجتماعی است، فرآیند اجتماعی شدن را سهولت می‌بخشند؛ از این رو، توجه به ساختار جنسیت و تأثیر و تأثرات آن در فضاهای شهری به لحاظ وجه برنامه‌ریزی و طراحی معماری و شهری دارای اهمیت است. در این بین، فضاهای عمومی شهری که یک مرحله از زندگی عمومی محسوب می‌شوند و حس مکان، حس اجتماعی و ارتباطات مردم را ارتقاء داده و فرصت جمع شدن و لذت تجربه با دیگران را ایجاد می‌کنند، بایستی متناسب با نیازها و ترجیحات تمامی افراد شهر از منظر سنی و جنسی و ... برنامه‌ریزی و طراحی شوند.

پیشنهادها

- با توجه به وضعیت نامطلوب فضاهای شهر جدید عالیشهر به ویژه برای زنان می‌توان راهکارهای زیر را برای ارتقای وضع موجود به کار بست:
- هماهنگی برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهر با یکدیگر و حصول اطمینان از این که برنامه‌ریزی فضای عمومی به عنوان یکی از اصلی‌ترین عناصر برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهر در نظر گرفته شود.
- تدوین ساز و کاری به منظور نظرخواهی از شهروندان به ویژه زنان در مورد خدمات مورد نیاز برای ارتقای فضاهای عمومی و مشارکت دادن شهروندان در انواع طرح‌ها و برنامه‌ها.
- تغییر در رویه مدیریتی شهر با توجه به کوچک بودن نظام اداره شهر از رویکرد تکنوکراسی و پدرسالارانه به سمت مشارکتی و بهره‌مندی از بانوان توانا و بااستعداد به عنوان نماینده نیمی از مردم شهر در ارگان‌های مدیریتی و اجرایی.
- افزایش انواع تجربیات تفریحی در فضاهای باز و عمومی موجود و تدبیر مناسب به منظور همه - شمولی و حضورپذیری این فضاها از منظر جنسی و سنی.
- افزایش فرصت‌های سلامت عمومی و بهداشت اجتماعی در فضاهای عمومی شهری به منظور حضورپذیری بیشتر بانوان.
- طراحی کالبدی مناسب فضاهای عمومی به منظور افزایش تعاملات اجتماعی به ویژه برای بانوان و افزایش نظارت‌های طبیعی و غیرطبیعی به ویژه در ساعات شبانه و کم رفت و آمد.

-
- طراحی مناسب محیط درونی فضاهای عمومی با مبلمان، گیاهان، آب‌نماها و ... در راستای ارتقاء سرزندگی و زیست‌پذیری این فضاها.
 - مکان‌یابی مناسب فضاهای عمومی به ویژه پارک‌ها و فضاهای باز به منظور دسترسی آسان تمامی شهروندان.
 - تفکیک مناسب مکان‌های پیاده‌روی و وسایط نقلیه در خیابان به منظور افزایش ایمنی شهروندان.

تعارض منافع

«بنا بر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هر گونه تعارض منافع بوده است.»

منابع

1. Barbosa, O., Tratalos, J. A., Armsworth, P. R., Davies, R. G., Fuller, R. A., Johnson, P., & Gaston, K. J. (2007). Who benefits from access to green space? A case study from Sheffield, UK. *Landscape and Urban Planning Journal*, 83 (2-3), P.p: 187-195.
2. Bounds, M. (2004). *Urban Social Theory (City, Self and Society)*. New York: Oxford University Press, Social Science.
3. Boyle, J. Findlay, C., & Leslie, F. (2001). *An Investigation into. Women's Perceptions of Fear and the Design of the Urban Environment, Open space*, London, Edinburgh College of Art, School of Architecture, Tourism Management, P.p: 5-16.
4. Carmona, M. (2010). *Public places, urban spaces: The dimensions of urban design*. Amsterdam, Boston: Architectural Press/Elsevier.
5. Farahzad, M., Rafieian, M., Kamiabi, S., & Arghan, A. (2020). Assessing the preferences of women in the public arenas of Tehran. *Environmental planning*, 13 (51), P.p: 23-42.
6. Garcia-Ramon, M. D., Ortiz, A., & Prats, M. (2004). Urban planning, gender and the use of public space in a peripheral neighbourhood of Barcelona. *Cities*, 21 (3), P.p: 215-223.
7. Goli, A., Zadvali, S., & Zadvali, F. (2013). Evaluating Gender Attitudes in Urban Space Design, Case Study: Shams Tabriz Women's Park. *Women in Development and Politics*, 11 (2), P.p: 171-188.
8. Hartmann, T., & Jehling, M. (2018). From diversity to justice – Unraveling pluralistic rationalities in urban design. *Cities*, 91, P.p: 58-63.
9. Kalantari, H., Ardalae, R., Seraji, S., & Pourahmad, A. (2013). Planning safe urban spaces based on gender segregation with CPTED approach (Case study: Farhangian neighborhood, Bonab city). *Iranian-Islamic cities studies*, 3 (12), P.p: 15-26.
10. Madanipour, A. (2000). *Urban space design, an approach to social and spatial processes*. Translated by Farhad Mortezaei. Tehran: Urban Planning and Processing Company.
11. Mahdizadeh, J. (2008). In search of more humane cities. *Jostarhaye Shahrsazi*, 7 (24-25), P.p: 6-20.
12. Mohammadi, M. (2009). The effect of behavioral patterns on the presence and activity in urban spaces with emphasis on the presence of women. *Abadi*, 19 (63), P.p: 68-74.
13. Müller, A.L. (2019). Voices in the city. On the role of arts, artists and urban space for a just city. *Cities*, 91, P.p: 49-57.
14. Pasaogullari, N., & Doratli, N. (2004). Measuring accessibility and utilization of public spaces in Famagusta. *Cities*, 21 (3), P.p: 225-232.
15. Paydar, F. (2006). *Assessing Gender Considerations in Planning and Creating New Cities*. Collection of New Cities Identity Articles. Tehran: New Cities Development Company.
16. Rafieian, M., & Seyfayi, M. (2005). Urban public spaces; Qualitative review and evaluation. *Honarhaye Ziba*, 23, P.p: 35-42.
17. Rafieian, M., Nastaran, M., & Azizpour, S. (2013). Satisfaction assessment of the quality of urban space according to the gender variable (Case study: Karaj family garden). *Socio-psychological studies of women*, 11 (4), P.p: 35-58.

18. Rahimi, A., Vaezi, M., & Mohammadi, H. (2018). Evaluation of Gender Justice in Urban Public Spaces, Case Study: Tabriz City Center. *Women and Society*, 9 (3), P.p: 219-244.
19. Renie Short, J. (2009). *Urban Theory, Critical Evaluation*. Translated by Keramatollah Ziari, Hafez Mahdenjad and Faryad Parhiz. Tehran: University of Tehran Press.
20. Shafie, M., & Alikhah, F. (2014). Space and Reproduction of Power (A Study on Gender Separation in Tehran Universities). *Iranian Cultural Research*, 7 (1), P.p: 95-122.
21. Taheri Khameneh, Y., & Ebrahimpour, M. (2014). Social safety's women in urban public space (Case study: Mashhad metropolitan). *American Journal of Engineering Research (AJER)*, 3 (8), P.p: 227-233.
22. Turner, J. (2012). Urban mass transit, gender planning protocols and social sustainability-The case of Jakarta. *Research in Transportation Economics*, 34, P.p: 48-53.
23. UN Habitat. (2017). *Global public space programme*. Nairobi: UN-Habitat.
24. Van Melik, R. (2008). *Changing public space: The recent redevelopment of Dutch city squares*, Publisher: Utrecht University, Royal Dutch Geographical Society.
25. Women's Resource Center. (2007). *Why Women only?* October 2007, London.